

Aleksandra Czarnecka
Uniwersytet Szczeciński

WOŁONTARIAT UCZNIÓW W ZESPOLE SZKÓŁ TOWARZYSTWA SALEZJAŃSKIEGO W SZCZECINIE

Wprowadzenie

Szkoły Salezjańskie w Szczecinie powstały dzięki osobie salezjanina księdza Lucjana Gierosa, który w 1992 roku rozpoczął budowę kompleksu szkół¹. Od 1994 roku zaczęła funkcjonować Stolarska Zasadnicza Szkoła Zawodowa. W 2001 roku powstało Gimnazjum Towarzystwa Salezjańskiego im. św. Józefa. W 2003 roku została utworzona Szkoła Podstawowa Towarzystwa Salezjańskiego im. św. Józefa, a 2004 roku Liceum Ogólnokształcące Towarzystwa Salezjańskiego im. św. Józefa pod patronatem Uniwersytetu Warszawskiego im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W 2006 roku powstała Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza². Zgodnie z Ustawą Prawo oświatowe są to niepubliczne instytucje oświatowo-wychowawcze o uprawnieniach szkół publicznych³. Organem prowadzącym jest Towarzystwo Salezjańskie z Inspektorią w Pile. Szkolny program wychowawczy został sformułowany na podstawie systemu wychowawczego św. Jana Bosko, założyciela zakonu salezjanów. Model wychowania oparty jest na takich wartościach jak: serdeczność, dobroć, wzajemne zaufanie i zrozumienie, wynikających z trzech filarów salezjańskiego wychowania: miłość, religia i rozum⁴.

Szkoła jako instytucja oświatowo-wychowawcza może zachęcać uczniów do działalności pozaszkolnej, wśród której istnieje wolontariat, który za Ireną Marczyk można uznać za doskonałą formę kształtowania postaw altruistycznych i narzędzie edukacji obywatelskiej⁵. Przedmiotem badań była działalność Szkolnego Koła Wolontariatu w Zespole Szkół

---

¹ <https://szkolysalezjanskie.pl/index.php/o-nas-liceum-ogolnoksztalcacy/>, [dostęp 21.07.2019].

² W. Mostek, *Dzieło Ku Słońcu*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich 2013/1, s. 3.

³ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, Dz. U. z 2019, poz. 1148, 1078, 1287, 1680 i 1681.

⁴ <https://szkolysalezjanskie.pl/>, [dostęp 21.07.2019].

⁵ I. Marczyk, *Wolontariat szkolny-krok po kroku*, „Wychowawca” 2010/2, s. 10.

Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie. Celem badań było poznanie, opisanie, wyjaśnianie i ocena wolontariatu uczniów w Szkołach Salezjańskich w Szczecinie. Główny problem badań został sformułowany następująco: Na czym polegała działalność Szkolnego Koła Wolontariatu w latach 2001-2019? Uzyskanie odpowiedzi na to pytanie służyło sformułowanie problemów szczegółowych: Jakie były formy uczniowskiego wolontariatu realizowanego w Zespole Szkół Salezjańskich w Szczecinie? Jaki zakres współpracy podejmowali wolontariusze? Jakie były obszary aktywności Szkolnego Koła Wolontariatu? Terenem badań był Zespół Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie. Badania źródłowe prowadzono w czerwcu 2019 roku. W tym samym czasie odbyło się zbieranie relacji ustnych dyrektor szkoły i kilkunastu uczniów, należących do Szkolnego Koła Wolontariatu. Zakres chronologiczny artykułu dotyczy lat 2001-2019. Rok 2001 wiąże się z powstaniem Szkolnego Koła Wolontariatu w Zespole Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie, a czerwiec 2019 roku oznacza czas zakończenia badania. Artykuł ma charakter historyczno-pedagogiczny. Zastosowano w nim metody typowe dla subdyscypliny pedagogicznej, którą jest historia wychowania, oparte na analizie źródeł rękopiśmiennych, drukowanych i historii mówionej⁶. Badacz poznanie przeszłości historycznej czerpie ze źródeł, które są przedmiotem poznania czynności ludzi⁷. Do podstaw źródłowych artykułu należały: Kroniki Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie, pisemka szkolne „Ku Słóńcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie, „Słonecznik” oraz strona internetowa szkoły, a także materiał relacyjny, uzyskany z rozmów z założycielką Koła Wolontariatu-Ewą Berdyszak oraz jego członkami. Procedura badań obejmowała: heurystykę, krytykę (zewnętrzną i wewnętrzną) i tworzenie syntezy historiograficznej⁸. Wiodącą metodą ustalania faktów na podstawie danych źródłowych była metoda indukcyjna⁹.

Wolontariat szkolny w literaturze przedmiotu

Wolontariat jest rozumiany jako „dobrowolna i bezpłatna działalność na rzecz innych, wykraczająca poza relacje oraz obowiązki rodzinne i przyjacielskie”¹⁰. Marta Kukowska wiąże wolontariat z odkrywaniem możliwości, sił i dobra w sobie i innych ludziach¹¹. Wolontariusz to osoba, która przez pewien okres nieodpłatnie, dobrowolnie, bezinteresownie świadczy pomoc chorym, biednym, potrzebującym¹². Według Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku wolontariusz angażuje się w pracę na rzecz: organizacji pozarządowych, organów administracji publicznej, instytucji

⁶ Historia mówiona, oral history jest ustną relacją dotyczącą określonych wydarzeń historycznych zawierającą wspomnienia i doświadczenia człowieka z określonego miejsca i czasu (K. Nowak, *Metodologia oral history*, „Czasopismo Naukowe Kultura i Historia” 2011).

⁷ M. Pawlak, J. Serczyk, *Podstawy badań historycznych*, Bydgoszcz 1999, s. 23.

⁸ J. Topolski, *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, Poznań 2008, s. 315-316.

⁹ B. Miśkiewicz, *Wstęp do badań historycznych*, Warszawa-Poznań 1985, s. 230-231.

¹⁰ Cz. Kupisiewicz, M. Kupisiewicz, *Słownik pedagogiczny*, Warszawa 2009, s. 191.

¹¹ M. Kukowska, *Przepis na wolontariat*, Warszawa 2015, s. 22.

¹² T. W. Nowacki, K. Korabiowska- Nowacka, B. Baraniak, *Nowy słownik pedagogiki pracy*, Warszawa 2000, s. 285.

i osób¹³. Problematyka wolontariatu doczekała się już licznych analiz¹⁴. Jak podaje literatura przedmiotu wolontariat powinien posiadać cechy: dobrowolności, bezinteresowności, bezpośredniości, ciągłości i systematyczności¹⁵. Wolontariusze realizują różne działania: towarzyszące, pośrednie i bezpośrednie¹⁶. Działania pośrednie polegają na zaangażowaniu w prowadzenie akcji informacyjnych, pracach biurowych i innych. Działania bezpośrednie to świadczenie konkretnych usług innym¹⁷. Wolontariat obejmuje formy krótkoterminowe, polegające na zaangażowaniu się w jednorazowe lub cyklicznie powtarzające się akcje¹⁸. Działania wolontaryjne obejmują wiele obszarów, do których można zaliczyć: pomoc dzieciom, ludziom starszym, niepełnosprawnym, rówieśnikom, bezrobotnym, ludziom śmiertelnie chorym¹⁹. Jak twierdzi Jan Chrapek: „wolontariat to jedna z najbardziej szlachetnych postaw człowieka, a zarazem wzniosłe i bezcenne dzieło jego ducha”²⁰.

Anna Klimowicz pisała, że prężne działania młodych ludzi w wolontariacie szczególnie szkolnym są godne podziwu i niezwykle cenne dla społeczeństwa, ale także dla uczniów, którzy są wolontariuszami. Ich zaangażowanie w pomaganie innym niesie ze sobą niezwykłą wartość wychowawczą dla nich samych. Wolontariat pełni funkcję socjalizacyjną²¹. Jak dodaje Paulina Gumowska wolontariat wprowadza uczniów w świat wartości, kształtuje postawy i poglądy młodych ludzi. Uczniowie zdobywają doświadczenie w kontaktach z innymi

¹³ Dziennik Ustaw 2003 nr 96 poz. 873, Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

¹⁴ A. Bejma, *Wolontariat w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej: prawo i praktyka*, A. Błachnio, *Starość non profit: wolontariat na Uniwersytetach Trzeciego Wieku w Polsce i na świecie*, E. Bogacz-Wojtanowska, M. Rymśza, *Nie tylko społecznie: zatrudnienie i wolontariat w organizacjach pozarządowych*, K. Braun, *Wolontariat- młodzież- wychowanie*, D. Buttler, *Pozycja wolontariuszy na rynku pracy*, G. Całek, *Stowarzyszenie rodziców: tworzenie, rozwój, wolontariat kompetencji*, M. Danielak-Chomać, B. Dobrowolska, A. Roguska, *Wolontariat w teorii i praktyce*, M. Górecki, *Idea, instytucjonalizacja i funkcje wolontariatu*, P. P. Grzybowski, *Doktor klaun: terapia śmiechem, wolontariat, edukacja międzykulturowa*, M. Jachowicz, *Edukacja dla integracji: wolontariat na rzecz uchodźców*, A. M. Kola, K. M. Wasilewska-Ostrowska, *Wolontariat szansą rozwoju społecznego: rekomendacje dla pracy socjalnej*, J. Korzeniowski, *Wolontariat młodzieżowy*, B. Kromolicka, *Wolontariusz w służbie człowiekowi umierającemu: na przykładzie Szczecińskiego Hospicjum Domowego*, B. Kromolicka, *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, M. Kukowska, *Przepis na wolontariat*, M. Kwapiszewska, J. Kwapiszewski, *Polityka społeczna, praca socjalna i wolontariat*, D. Moroń, *Wolontariat w trzecim sektorze: prawo i praktyka*, M. Nowak, *Teoria nieracjonalnego działania: socjologiczne studium na temat wolontariatu i społecznego aktywizmu*, J. Nowocień, K. Zuchor, *Wolontariat w edukacji, sporcie, w ruchu olimpijskim i paraolimpijskim, Volunteering in education, sport, olympic and paralympic movement*, A. Piasecka, *Poradnictwo wolontariackie*, A. Ruszewska, J. Ruszewski, *ABC wolontariatu: poradnik*, P. Stawiarska, *Wolontariat hospicyjny: perspektywa interdyscyplinarna*, E. Zdebska, *Wolontariat w opiece hospicyjnej nad dzieckiem i inne*.

¹⁵ *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku* tom VII, Warszawa 2008, s. 218.

¹⁶ A. J. Sowiński, *W poszukiwaniu ideału osobowości wolontariusza*, [w:] *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, red. B. Kromolicka, Toruń 2005, s. 95.

¹⁷ M. Górecki, *Wolontariat-idea, organizacja, doświadczenia*, „Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy” 2013, s.86.

¹⁸ Cz. Kupisiewicz, M. Kupisiewicz, *Słownik pedagogiczny*, s. 191.

¹⁹ U. Michalak, *Wolontariat młodzieżowy: program wychowawczy*, „Biblioteka w Szkole” 2002/12, s. 11; A. Barwicka, M. Andrzejak, *Program „Projektor-wolontariat studencki” jako forma aktywności społeczności lokalnej*, [w:] *Wolontariat szansą rozwoju społecznego. Rekomendacje dla pracy socjalnej*, red. A. M. Kola, K.M. Wasilewska-Ostrowska, Toruń 2012, s. 204.

²⁰ J. Chrapek, *Dzielmy się miłością*, „Wychowawca” 2010, nr 2, s. 6.

²¹ A. Klimowicz, *Kwestie Organizacyjne*, „Dyrektor Szkoły” 2014/3, s. 79.

ludźmi, ale równocześnie dzielą się swoim doświadczeniem i uczą się troski o innych. Wolontariat jest w porównywalnym stopniu nie tylko dawaniem, ale i otrzymywaniem²². Karolina Kramkowska Jaskowska zaznaczyła, że „wolontariat potrafi wydobyć to, co w człowieku najcenniejsze, ukazuje jego talenty i słabości, uczy pokory i wyznacza wartości”²³.

Cecylia Małgorzata Dziewięcka dostrzega, że „w swej istocie wolontaryzm jest otwarciem się na drugiego człowieka”²⁴. Agnieszka Bejma uważa, że podejmowana przez wolontariuszy „aktywność ochotnicza jest cennym i bardzo wartościowym doświadczeniem edukacyjnym, ponieważ umożliwia wszechstronny rozwój jednostki”²⁵. Mirosław Górecki podkreśla, że wolontariat podejmowany w szkole posiada wiele walorów: kształtuje postawy prospołeczne, poszerza więzi środowiskowe, sprzyja samorozwojowi młodych ludzi²⁶. Działalność wolontariuszy według Barbary Kromolickiej „wskazuje na wielkie pokłady ludzkiej wrażliwości, na gotowość ludzi do odczytywania istoty swojego człowieczeństwa”²⁷.

Jak wskazują powyższe rozważania wolontariat, w tym wolontariat szkolny posiada wiele wartości wychowawczych i jest wykorzystywany w procesie kształtowania młodego człowieka. Kwestie działalności wolontariatu szkolnego zostały uporządkowane w Ustawie Prawo oświatowe, w której wprowadzono przepis, zgodnie z którym samorząd uczniowski w porozumieniu z dyrektorem szkoły może podejmować działania z zakresu wolontariatu²⁸.

Powstanie i działalność Koła Wolontariatu w Zespole Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie

Zespół Szkół Towarzystwa Salezjańskiego zachęca dzieci i młodzież do zaangażowania się w wolontariat. Jak wspomina wicedyrektor Szkół Salezjańskich – Ewa Berdyszak praca na rzecz innych rozpoczęła się od rozmów z uczniami, które dotyczyły preferowanych przez społeczność uczniowską form wolontariatu. W 2001 roku powstało Szkolne Koło Wolontariatu i rozpoczęło dzieło pomocy. Od początku jego istnienia opiekunem była Ewa Berdyszak. Do koła należą chętni uczniowie gimnazjum i liceum, którzy angażują się w różne formy wolontariatu podejmowane w szkole. Uczniowie koordynują akcje charytatywne i są ich uczestnikami. Do wielu akcji charytatywnych przyłączają się również uczniowie ze szkoły podstawowej. W Szkołach Salezjańskich można dostrzec różne oblicza wolontariatu. Grono uczniów z Koła Wolontariatu angażuje się w działania polegające na: odwiedzaniu dzieci, osób starszych; przygotowywaniu prezentów czy przedstawień. Pozostali uczniowie

²² P. Gumowska, *Uczniowska pomoc*, „Dyrektor Szkoły” 2014/3, s. 84.

²³ K. Kramkowska Jaskowska, *Szkoła życia i człowieczeństwa*, „Wychowawca” 2010/2, s.15.

²⁴ C. M. Dziewięcka, *Wolontariat jako czynnik sprzyjający postępowi na drodze humanizacji. O innym obliczu wolontariatu, który może nie tylko zmienić na lepsze życie konkretnego człowieka, ale i dokonać zmiany w myśleniu całej społeczności*, [w:] *Wolontariat szansą rozwoju...*, red. A. M. Kola, K.M. Wasilewska-Ostrowska, s. 175.

²⁵ A. Bejma, *Rola wolontariatu w społeczeństwie obywatelskim*, [w:] *Wolontariat szansą rozwoju...*, red. A. M. Kola, K. M. Wasilewska-Ostrowska, s. 29.

²⁶ M. Górecki, *Idea, instytucjonalizacja i funkcje wolontariatu*, Warszawa 2013, s. 314.

²⁷ B. Kromolicka, *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, Toruń 2005, s. 10.

²⁸ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, Dz. U. z 2019, poz. 1148, 1078, 1287, 1680 i 1681, art. 85, ust.6.

są zachęceni do udziału w akcjach ogólnoszkolnych, podczas których mogą przynieść artykuły spożywcze lub inne, wspierając w ten sposób najbardziej potrzebujących.

Od 2001 roku Koło Wolontariatu Szkół Salezjańskich, wspiera osoby potrzebujące, szczególnie w okresie świątecznym. Uczniowie organizowali kiermasze, z których dochód był przeznaczany na pomoc dzieciom czy osobom starszym. W roku 2001 została przeprowadzona aukcja przedmiotów zebranych na rzecz rodzinnych domów dziecka. Zorganizowano loterię fantową, która dostarczyła środków finansowych na przygotowanie paczek dla dzieci ze świetlicy salezjańskiej²⁹. W kolejnym roku do Szkół Salezjańskich zostały zaproszone dzieci z Domu Dziecka w Tanowie na wspólne kolędowanie³⁰. W 2004 roku licealiści odwiedzili dzieci w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Tanowie i przygotowali dla nich prezenty i podarki³¹. Młodzież sprzedawała ciasta, ozdoby świąteczne, wyroby stolarskie na kiermaszu w szkole. Zebrane fundusze przekazała do Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Tanowie na zorganizowanie zabawy noworocznej.

W następnych latach kontynuowano współpracę z Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Tanowie. Na rzecz tej placówki zorganizowano zbiórkę artykułów higienicznych pod hasłem akcja „Pachnące upominki”³². Od 2005 roku młodzi wolontariusze Szkół Salezjańskich włączyli się do ogólnopolskiej akcji charytatywnej prowadzonej przez Polski Czerwony Krzyż pod nazwą „Wyprawka dla Żaka”, którą kontynuowano w kolejnych latach³³. Była to zbiórka przyborów szkolnych dla uczniów ze Szczecina, którzy potrzebowali takiego wsparcia³⁴. Pomocą w uzyskiwaniu funduszy służyło organizowanie festynów. Przykładem może być festyn rodzinny z okazji obchodów 10. lecia Szkół Salezjańskich, podczas którego sprzedawano ciasta i inne smakołyki oraz urządzono kiermasz prac uczniowskich. Dochód z tego wydarzenia został przeznaczony na wypoczynek letni dla najuboższych dzieci³⁵.

Od 2006 roku rozpoczęło się zbieranie produktów spożywczych i środków czystości pod nazwą „Termometr Miłości”³⁶. Ta inicjatywa polega na tym, że każda klasa otrzymuje szablon termometru, na którym za każdy przyniesiony produkt spożywczy zaznacza jeden stopień. Produkty przekazywane są do potrzebujących rodzin, świetlic środowiskowych czy Domu Samotnej Matki w Szczecinie. W tym samym roku uczniowie z Koła Wolontariatu zainicjowali zbiórkę artykułów spożywczych dla świetlic środowiskowych w Szczecinie³⁷. W 2007 roku, oprócz kontynuacji poprzednich działań, uczniowie zbierali pieniądze na leczenie i rehabilitację dzieci i dorosłych, biorąc udział w wydarzeniu „Jałmużna wielkopostna” organizowanym przez Caritas³⁸. Działania podejmowane w ramach aktywności „Termometr Miłości” pozwoliły wesprzeć Dom Samotnej Matki oraz stołówkę dla osób

²⁹ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2000/2001.

³⁰ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2002/2003.

³¹ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2004/2005.

³² „Słonecznik” 2005/3 (10), s. 2.

³³ „Słonecznik” 2006/1 (14), s. 3.

³⁴ „Słonecznik” 2005/2 (9), s. 3.

³⁵ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2004/2005.

³⁶ „Słonecznik” 2006/3 (16), s. 2.

³⁷ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2005/2006.

³⁸ „Słonecznik” 2007/5 (18), s. 2.

bezdolnych prowadzoną przez Siostry Misjonarki Miłości³⁹. Młodzi wolontariusze zbierali grosze dla najbardziej potrzebujących dzieci, biorąc udział w akcji „Góra Grosza”⁴⁰. Oprócz pomocy ludziom, z wielkim zaangażowaniem pomagali zwierzętom, prowadząc zbiórkę żywności i przekazując ją Stowarzyszeniu Społeczno-Ekologicznemu „Zwierzęcy Telefon Zaufania”⁴¹ oraz szczecińskim schroniskom dla zwierząt⁴².

W roku 2008 oprócz kontynuacji cyklicznych działań wolontaryjnych uczniowie ze Szkół Salezjańskich zorganizowali wizytę mikołajkową w Domu Kombatanta w Szczecinie⁴³. W kolejnym roku kontynuowali zbiórkę artykułów szkolnych oraz kiermasz świąteczny, z którego dochód był przeznaczony na cele charytatywne⁴⁴. Zorganizowali Tydzień Wolontariatu. Gościem Gimnazjum i Liceum Salezjańskiego była absolwentka Agnieszka Gołda, która opowiadała o misjach i o byciu wolontariuszem na co dzień. Podczas Tygodnia Wolontariatu odbyło się spotkanie młodzieży z profesorką Barbarą Kromolicką z Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego, zajmującą się naukowo i praktycznie problematyką wolontariatu. Po tych wydarzeniach w szkolnej kronice zapisano: „Podczas spotkań dysktowaliśmy o tym, kto to jest wolontariusz, kiedy się nim jest, jakie powinien mieć cechy dobrego wolontariusza. Wymieniliśmy swoje doświadczenia”⁴⁵.

W 2010 roku odbyła się szósta akcja charytatywna „Wyprawka dla Żaka”⁴⁶. Zorganizowano kiermasz bożonarodzeniowy, na którym uczniowie sprzedawali własnoręcznie wykonane ozdoby i wypieki. Dochód z kiermaszu był przeznaczony na paczki świąteczne dla potrzebujących. Szkoła wzięła udział w „Szlachetnej Paczce”, zbierając rzeczy dla czterech potrzebujących rodzin. Jak można przeczytać w kronice szkolnej „wolontariusze wnieśli do domów nie tylko paczki, ale nadzieję na lepsze jutro”⁴⁷. Od 2011 roku uczniowie zaangażowali się w upiększanie miasta, sadząc cebulki kwiatów w ramach akcji „Hospicjum to też życie”. Brali udział w akcji „Pola Nadziei”, kwestując w supermarketach na rzecz chorych wymagających stałej opieki medycznej i socjalnej z Hospicjum św. Jana Ewangelisty w Szczecinie⁴⁸. W kolejnym roku brali udział w zbiórce karmy dla zwierząt do Schroniska dla Bezdolnych Zwierząt w Szczecinie i Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami⁴⁹. W ramach akcji „Wyprawka dla Żaka” przekazali przybory szkolne dzieciom z parafii w Kaławie oraz dzieciom w Domu Młodzieży w Trzcincu⁵⁰. Środki finansowe uzyskane z kiermaszu

---

³⁹ „Słonecznik” 2007/3 (23), s. 4.

⁴⁰ „Słonecznik” 2007/1 (21), s. 3.

⁴¹ Tamże, s. 13.

⁴² Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2007/2008.

⁴³ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2008/2009.

⁴⁴ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2009/2010.

⁴⁵ Tamże.

⁴⁶ „Słonecznik” 2010/1 (35), s. 2.

⁴⁷ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2010/2011.

⁴⁸ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2011/2012.

⁴⁹ „Słonecznik” 2012/1 (41), s. 3.

⁵⁰ K. Ogródowska, *Dzielmy się sercem... i nie tylko*, „Słonecznik” 2012/1 (41), s. 5.

bożonarodzeniowego zostały przeznaczone na cele charytatywne⁵¹, a z kiermaszu wielkonoconego na zakup paczek świątecznych dla potrzebujących rodzin⁵².

W 2013 roku uczniowie zaangażowali się w przygotowanie kilkuset kotylionów dla Szczecinian z okazji Narodowego Święta Niepodległości oraz prowadzenie śpiewu pieśni patriotycznych. Ten rok obfitował w takie akcje jak: „Wyprawka dla Żaka”, „Papieskie Kremówki”, „Wielkopostna Skarbonka”, świąteczne kiermasze, „Góra Grosza”, „Termometr Miłości”, „Pola Nadziei”, zbiórka karmy dla bezdomnych zwierząt⁵³. Dochód z kiermaszu bożonarodzeniowego wyniósł ponad 3 tysiące złotych i został przekazany na Hospicjum św. Jana Ewangelisty⁵⁴. Członkowie Koła Wolontariatu sadzili cebulki żonkili na rondzie ks. Gierosa. Dochód ze sprzedaży tych kwiatów przeznaczyl na Fundację Dom Hospicyjny-Hospicjum św. Jana Ewangelisty w Szczecinie⁵⁵. Niezwykłym wydarzeniem był przygotowany przez Koło Wolontariatu Bal dla Osób Niepełnosprawnych i Upośledzonych. „Niepełnosprawnym trzeba nie tylko pomagać żyć, nie tylko ich rozumieć, ale także dziękować im za wartości, które wnoszą do świata ludzi pełnosprawnych”⁵⁶ - czytamy w kronice szkolnej. Zorganizowano spotkanie z mieszkańcami Domu Pomocy Społecznej i wspólne śpiewanie piosenek. Kontynuowano zbiórkę karmy dla psów i kotów⁵⁷.

W roku 2014 pięćdziesięciu sześciu uczniów kwestowało w centrach handlowych Szczecina na rzecz chorych na nowotwory ze szczecińskiego Hospicjum św. Jana Ewangelisty. Uczniowie uczęszczający na zajęcia Koła Teatralnego w Szkole Salezjańskiej włączyli się w akcję charytatywną i przygotowali przedstawienie oraz odwiedzili pacjentów Zespołu Szkół Szpitalnych w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym nr 1 w Szczecinie. Uczniowie Koła Wolontariatu wzięli udział w koncercie charytatywnym w ramach X Kampanii Społecznej „Hospicjum to też życie” oraz przekazali dochód z kiermaszu świątecznego na rzecz potrzebujących. Zorganizowali bal karnawałowy dla dzieci objętych opieką przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie oraz dla ludzi niepełnosprawnych umysłowo i ruchowo. Koło wolontariuszy prowadziło zbiórki dla rodzin potrzebujących oraz wspomagało siostry Misjonarki Miłosierdzia, opiekujące się osobami bezdomnymi⁵⁸.

W roku 2015 oprócz kontynuacji poprzednich działań wolontaryjnych, uczniowie zbierali zabawki dla dzieci z Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 1 w Szczecinie⁵⁹. Zgromadzone artykuły spożywcze w akcji „Termometr Miłości” zostały przekazane dla osób ubogich i bezdomnych⁶⁰. Szkolne Koło Wolontariatu odwiedziło Dom Pomocy Społecznej na ul. Romera w Szczecinie z występem z okazji odzyskania niepodległości. Troje uczniów z Koła Wolontariatu rozpoczęła cotygodniowe odwiedziny mieszkańców DPS-u.

⁵¹ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2012/2013.

⁵² Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2011/2012.

⁵³ „Słonecznik” 2013/2 (46), s. 12.

⁵⁴ „Słonecznik” 2013/3 (47), s. 11.

⁵⁵ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2012/2013.

⁵⁶ Tamże.

⁵⁷ Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2013/2014.

⁵⁸ „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2014/1, s. 13.

⁵⁹ A. Raźniewska, *Mamy dużo pomysłów*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2015/1, s. 7.

⁶⁰ W. Mostek, *Jakie przygotowanie-takie świętowanie*, „Słonecznik” 2015/3 (57), s. 2.

Uczniowie z Koła Wolontariatu świadczyli pomoc w nauce dzieciom z rodzin zastępczych i przygotowali występ dla Domu Pomocy Społecznej „Słoneczne Tarasy”. Wśród różnych obszarów aktywności koła można wyróżnić: organizację i prowadzenie Balu dla Osób Niepełnosprawnych; wspieranie Hospicjum dla Dorosłych poprzez sadzenie jesienią cebulek, a wiosną kwestowanie w centrach handlowych; włączenie się w zbiórki charytatywne prowadzone przez Caritas; zbiórka karmy dla zwierząt; obdarowanie prezentami, żywnością i środkami czystości z okazji świąt Bożego Narodzenia dwóch ubogich rodzin wskazanych przez MOPR. Podarunki zakupiono za pieniądze uzyskane ze szkolnego kiermaszu. Uczniowie postanowili zaprosić obdarowane rodziny na szkolne jasełka⁶¹. Z okazji Międzynarodowego Dnia Seniora Koło Wolontariatu zaprosiło podopiecznych DPS-u i Domu Dniennego Pobytu na program artystyczny w auli szkolnej⁶².

Podobnie działało Koło Wolontariatu w kolejnych latach. Członkowie koła odwiedzali mieszkańców DPS-u „Słoneczne Tarasy”, zawozili ciasto, razem z mieszkańcami DPS-u wykonywali świąteczne ozdoby⁶³. W 2017 roku dla podopiecznych szczecińskich DPS-ów urządzili wieczór kolędowy połączony ze spektaklem „Opowieść wigilijna”. W 2018 roku podopiecznym DPS „Słoneczne Tarasy” zorganizowali bal karnawałowy. Do szkoły zaprosili mieszkańców szczecińskich Domów Pomocy Społecznej na przedstawienie „Pasja”. Z okazji Europejskiego Dnia Seniora młodzież i absolwenci Szkół Salezjańskich oraz Zespół Pieśni i Tańca Szczecinianie zaprosili seniorów podopiecznych szczecińskich DPS-ów na spotkanie. Koło Wolontariatu przygotowało wiersze i występ muzyczny dla mieszkańców Domu Kombatanta przy ulicy Romera w Szczecinie⁶⁴.

Cyklicznie pomagali w organizacji Balu dla Niepełnosprawnych, którego liczba uczestników w 2017 roku wyniosła około 100 osób, a w 2018 – 120 osób. Na balu uczniowie prowadzili loterię fantową, z której uzyskane fundusze przeznaczono na dofinansowanie wyjazdu osób niepełnosprawnych na rekolacje w Wisielce. W 2018 roku po raz szósty Koło Wolontariatu zbierało fundusze, kwestując w centrach handlowych w Sterze, Molo, Turzynie i Kaskadzie na rzecz opieki hospicyjnej. Wolontariusze ze Szkół Salezjańskich stanowili największą grupę, biorącą udział w tej akcji⁶⁵. Włączyli się również w akcję ulotkową, zachęcającą do udziału w koncercie charytatywnym na rzecz Hospicjum dla Dorosłych⁶⁶. Rozdawali żonkile za dobrowolne datki na rzecz Hospicjum, a także brali udział w akcji sadzenia żonkili⁶⁷.

W bieżącym roku wolontariusze ze Szkół Salezjańskich kontynuowali pomoc materialną i osobową szczecińskiemu Hospicjum oraz mieszkańcom DPS-ów (odwiedzanie seniorów, wspólne zdobienie wielkanocnych pisanek)⁶⁸. Po raz ósmy Koło Wolontariatu brało

⁶¹ E. Berdyszak, *Wolontariat w szkołach salezjańskich...*, s. 28.

⁶² Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego 2015/2016.

⁶³ <https://szkolysalezjanskie.pl/index.php/wolontariat/> [dostęp 15.05.2019].

⁶⁴ Tamże.

⁶⁵ <https://szkolysalezjanskie.pl/index.php/wolontariat/> [dostęp 15.05.2019].

⁶⁶ Tamże.

⁶⁷ Tamże.

⁶⁸ Tamże.

udział w akcji „Pola Nadziei”, w której zbierało pieniądze dla osób ciężko chorych. Zorganizowało akcje: „Piórniki dla Afryki”, „Termometr Miłości”, kartki świąteczne i występy artystyczne w Ośrodku Opieki nad Osobami Starszymi „Nasza Ostoja”.

Wolontariat szkolny i jego znaczenie w Zespole Szkół Towarzystwa Salezjańskiego

Wolontariat w rozumieniu założycielki Koła Wolontariatu działającego w Zespole Szkół Salezjańskich w Szczecinie E. Berdyszak to zaangażowanie, spotkanie, doświadczanie drugiego człowieka poprzez spędzony z nim czas. „Nigdy nie zmuszałam młodzieży – wspominała E. Berdyszak – ale zachęcałam, żeby spróbowali i zobaczyli jak to jest”⁶⁹. W opinii założycielki Koła Wolontariatu „należy uczyć dzieci i młodzież obcowania z potrzebującymi. W dzisiejszych czasach kiedy rodziny wielopokoleniowe mieszkające razem są rzadkością, dzieci nie doświadczają bycia z osobami starszymi. Często czują się zakłopotane w kontakcie z osobą starszą czy chorą. Działania wolontaryjne to bycie przy drugim człowieku, złapanie go za rękę, rozmowa. Nauczyciele i rodzice powinni właściwie pojmować wolontariat nie jako zbiórkę np. kupię puszkę, paczkę żywności i jestem wolontariuszem. Bycie wolontariuszem to pójście na spotkanie z tymi potrzebującymi i realne doświadczenie ich wzruszenia, smutku czy radości. Nasi uczniowie odwiedzali starsze osoby w domach i jeszcze po skończeniu liceum kontynuowali znajomości i nadal pomagali starszym. Często uczniowie byli zaskoczeni, że osoby ciężko chore okazują się radosne i pogodnie patrzące na świat”⁷⁰.

Na łamach pisemka szkolnego „Ku Słońcu” pisząc o wolontariacie szkolnym E. Berdyszak stwierdziła: „To „branie” w wyniku „dawania” to nie tylko radość z tego, że komuś się pomogło, że wywołało u kogoś uśmiech na twarzy – to również duża pomoc w pokonywaniu własnych słabości i rozwiązywaniu przeżywanych problemów, to zmiana sposobu patrzenia na życie z czarnego lub szarego na jasny i kolorowy”⁷¹.

Analizując szkolne gazetki Szkół Salezjańskich można w nich znaleźć wypowiedzi nauczycieli i uczniów dotyczące znaczenia szkolnego wolontariatu. Pracownicy pedagogiczni Szkół Salezjańskich rozumieją znaczenie wychowawcze działań wolontaryjnych podejmowanych przez uczniów, czego wyraz dają w tekstach zamieszczanych w szkolnych pisemkach: „Ku Słońcu Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie” i „Słonecznik”. Katarzyna Ogrodowska pedagog w szczecińskich Szkołach Salezjańskich pisała: „Akcje charytatywne w Szkole Podstawowej Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie są jej niezbędnym i na stałe wpisanym w jej działalność elementem. Prowadzone są cyklicznie i koordynowane przez nauczycieli. W procesie wychowania młodego człowieka jako dobrego obywatela i chrześci-

⁶⁹ Rozmowa z wicedyrektor Szkoły Salezjańskiej Ewą Berdyszak, 14.06.2019.

⁷⁰ Tamże.

⁷¹ E. Berdyszak, *Wolontariat w szkołach salezjańskich*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2015/2, s. 28.

janina zależy nam, aby wyrobić nawyk pomagania oraz wrażliwość na najbardziej potrzebujących⁷². K. Ogrodowska koordynatorka wielu akcji charytatywnych twierdzi, że uczniowie w Szkole Salezjańskiej uczą się jak pomagać innym poprzez zaangażowanie w różne działania na rzecz drugiego człowieka⁷³.

Dlaczego młodzież z oddaniem bierze udział w akcjach charytatywnych? Na to pytanie Przemek uczestnik Koła Wolontariatu Szkół Salezjańskich na łamach szkolnej gazetki odpowiedział w następujący sposób: „Lubię pomagać.... Jest to wspaniałe uczucie pomagać potrzebującym i jednocześnie robić to wraz z przyjaciółmi, w gronie miłych i wspaniałych ludzi, którzy zdolni są poświęcić wszystko dla tych, których życie nie oszczędziło⁷⁴. Dominika należąca do Koła Wolontariatu w Szkole Salezjańskiej stwierdziła: „Bardzo lubię pomagać innym, dlatego sprawiło mi to radość i dało dużo satysfakcji⁷⁵”.

Co daje wolontariat młodym ludziom? Adriana z Koła Wolontariatu w Szkole Salezjańskiej twierdziła: „Nauczyło mnie to, jak działać w grupie i nawiązywać nowe znajomości, gdyż byłam bardzo nieśmiała. Dzięki wolontariatowi kształtuje się w nas człowieczeństwo. Stajemy się wrażliwi na krzywdę i cierpienie drugiego człowieka”. Radek dodawał: „Wolontariat jest potrzebny nie tylko ludziom, którzy potrzebują pomocy, ale również tym, którzy pomagają. Ponieważ człowiek pomagający może doświadczyć w praktyce, co to jest empatia”. Weronika uczestniczka szkolnego wolontariatu wyraziła następującą opinię: „Wolontariat jest dla mnie nie tylko pomocą dla innych, ale również i dla siebie samej. To przedsięwzięcie umożliwiło mi poczucie bycia potrzebną oraz nawiązanie nowych kontaktów i przyjaźni. ...Pomoc nieoczekująca nic w zamian jest najpiękniejsza⁷⁶. Ola, wyjaśniając pobudki wstąpienia do Koła Wolontariatu, doszła do wniosku, że: „Do szkolnego wolontariatu ... zdecydowałam się tam zapisać, ponieważ chciałam znaleźć sposób na nudę⁷⁷”.

Na łamach szkolnej gazetki znajdują się odpowiedzi uczniów na pytanie: Czym jest właściwie wolontariat? Jeden z uczniów odpowiedział: „Sposobem na przeżycie niezapomnianych momentów w naszym życiu... Twoja pomoc może wydawać się nieznaczna, jednak jeżeli włożysz w nią serce, ofiarujesz komuś coś bardzo ważnego⁷⁸”.

Wolontariat w Zespole Szkół Towarzystwa Salezjańskiego wiąże się ściśle z duchowością salezjańską i charyzmatem świętego Jana Bosko, który zachęca do służby innym ludziom zwłaszcza tym potrzebującym na całym świecie. Od 2003 roku w Polsce istnieje Międzynarodowy Wolontariat Don Bosco⁷⁹. Agnieszka uczennica Szkoły Salezjańskiej, angażująca się w szkolny wolontariat, po ukończeniu szkoły już jako absolwentka Gimnazjum Salezjańskiego kontynuowała działania wolontaryjne poprzez wyjazd na misje do Ugandy

⁷² K. Ogrodowska, *Kropła drążąca skałę*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich 2015/1, s. 18.

⁷³ Tamże, s. 18-19.

⁷⁴ „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2014/2, s. 14.

⁷⁵ Tamże, s. 14.

⁷⁶ Tamże, s. 15.

⁷⁷ O. Jakutowicz, *Jestem wolontariuszką*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2015/1, s. 18.

⁷⁸ J. Zuba, K. Worysz, *Wolontariat od wewnątrz*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich 2013/1, s. 25-26.

⁷⁹ E. Aksamit, E. Pieczyńska, H. Pośpiech, *Na krańce świata-słów kilka o wolontariacie misyjnym*, w: A. M. Kola, K.M. Wasilewska-Ostrowska, *Wolontariat szansą rozwoju...*, s. 103.

z Salezjańskiego Ośrodka Misyjnego. Podejmowała również działania społeczne w Stowarzyszeniu RAZEM i Stowarzyszeniu ANIMATOR. Była współorganizatorką beзуżywkowej imprezy chrześcijańskiej SPIRITUAL ATTACK⁸⁰.

Wnioski

Wolontariat realizowany przez uczniów z Koła Wolontariatu w Zespole Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie w latach 2001-2019 obejmował różnorodne formy, szeroki zakres współpracy i wiele obszarów podejmowanych przez młodych ludzi aktywności na rzecz pomocy innym. Analiza źródeł pisanych i drukowanych oraz relacyjnych wskazuje na fakt, iż wolontariat uczniowski stanowi ważny i potrzebny obszar działalności szkoły, niesie bowiem wiele wartości wychowawczych dla uczniów. Jest sposobem na życie młodego człowieka, uczy postaw prospołecznych i zachowań altruistycznych. Poprzez działania wolontaryjne uczniowie Szkół Salezjańskich kształtują postawy wskazujące na podmiotowość i godność drugiego człowieka, żyjącego obok nas. Dyrekcja szkoły, nauczyciele i pedagodzy zachęcają młodzież do działań na rzecz innych i popierają inicjatywy Szkolnego Koła Wolontariatu. Jak twierdzi jego założycielka E. Berdyszak: „wolontariat zaszczerpiany uczniom pomaga kształtować w nich prawidłową hierarchię wartości, uczy właściwych kontaktów interpersonalnych”⁸¹. Analizy zawarte w powyższym tekście wskazują na to, że wolontariusze z Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie dobrowolnie i bezinteresownie angażują się w wiele akcji na rzecz społeczności szkolnej, środowiska lokalnego, czy działań ogólnopolskich, które są godne podziwu i pozwalają przypuszczać, że młodzi ludzie nie są obojętni na los bliźnich. Wolontariusze z Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w latach 2001-2019 brali udział w licznych akcjach charytatywnych, pomagając wielu ludziom potrzebującym wsparcia zarówno osobowego, jak i materialnego. Angażowali się w działania pośrednie i bezpośrednie, realizując wolontariat: rzeczowy, finansowy i artystyczny. Inicjatywy podejmowane przez uczniów Szkół Salezjańskich trafiają do różnych środowisk: dzieci, seniorów, ludzi bezdomnych, chorych, niepełnosprawnych i innych. Uczniowie realizują przede wszystkim wolontariat opiekuńczy na rzecz hospicjum, domu opieki, domu dziecka. Ich działania pozwalają stwierdzić, że wobec potrzeb społecznych Szczecina nieodzowna jest bezinteresowna pomoc dzieci i młodzieży na rzecz innych ludzi. Młodzi wolontariusze uczą się nie tylko otwartości na potrzeby innych, ale również sami czerpią wiele satysfakcji z zaangażowania się w działalność dobroczynną. Poświęcają wolny czas, aby wspomóc tych, którzy są w potrzebie i wywołać uśmiech na ich twarzach, a często i łzy wzruszenia. W szkołach salezjańskich wolontariat jest prowadzony systematycznie, a inspiracją do podejmowania działań wolontaryjnych są pory roku, święta czy wydarzenia szkolne. Wolontariusze angażują się w jednorazowe lub cykliczne przedsięwzięcia w ciągu całego roku szkolnego. Aktywność Koła Wolontariatu jest przejawem inicjatywy uczniów w służbie bliźnim.

⁸⁰ A. Gołda, W. Mostek, *Szkoda czasu, by się lenić*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich 2013, nr1, s. 21.

⁸¹ Rozmowa z wicedyrektorem..., 14.06.2019.

Bibliografia

- Berdyszak E., *Wolontariat w szkołach salezjańskich*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2015/2.
- Dziennik Ustaw 2003 nr 96 poz. 873, Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- Gołda A., Mostek W., *Szkoda czasu, by się lenić*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich 2013/1.
- Jakutowicz O., *Jestem wolontariuszką*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2015/1.
- Kronika Zespołu Szkół Towarzystwa Salezjańskiego za lata 2000/2001-2015/2016.
- „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2014/1.
- „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2014/2.
- Mostek W., *Dzieło Ku Słońcu*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich 2013/1.
- Mostek W., *Jakie przygotowanie-takie świętowanie*, „Słonecznik” 2015/3 (57).
- Ogrodowska K., *Dzielmy się sercem... i nie tylko*, „Słonecznik” 2012/1 (41).
- Ogrodowska K., *Kropla drążąca skałę*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich 2015/1.
- Raźniewska A., *Mamy dużo pomysłów*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich w Szczecinie 2015/1.
- „Słonecznik” 2005/2 (9).
- „Słonecznik” 2005/3 (10).
- „Słonecznik” 2006/1 (14).
- „Słonecznik” 2006/3 (16).
- „Słonecznik” 2007/1 (21).
- „Słonecznik” 2007/3 (23).
- „Słonecznik” 2007/5 (18).
- „Słonecznik” 2010/1 (35).
- „Słonecznik” 2012/1 (41).
- „Słonecznik” 2013/2 (46).
- „Słonecznik” 2013/3 (47).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, Dz. U. z 2019, poz. 1148, 1078, 1287, 1680 i 1681.
- Zuba J., Worysz K., *Wolontariat od wewnątrz*, „Ku Słońcu” Kwartalnik Szkół Salezjańskich 2013/1.

Prace zwarte

- Aksamit E., Pieczyńska E., Pośpiech H., *Na krańce świata-słów kilka o wolontariacie misyjnym*, [w:] *Wolontariat szansą rozwoju społecznego. Rekomendacje dla pracy socjalnej*, red. A. M. Kola, K. M. Wasilewska-Ostrowska, Toruń 2012.
- Barwicka A., Andrzejak M., Program „*Projektor-wolontariat studencki*” jako forma aktywności społeczności lokalnej, [w:] *Wolontariat szansą rozwoju społecznego*.

Rekomendacje dla pracy socjalnej, red. A. M. Kola, K. M. Wasilewska-Ostrowska, Toruń 2012.

Bejma A., *Rola wolontariatu w społeczeństwie obywatelskim*, [w:] *Wolontariat szansą rozwoju społecznego. Rekomendacje dla pracy socjalnej*, red. A. M. Kola, K. M. Wasilewska-Ostrowska, Toruń 2012.

Dziewięcka C. M., *Wolontariat jako czynnik sprzyjający postępowi na drodze humanizacji. O innym obliczu wolontariatu, który może nie tylko zmienić na lepsze życie konkretnego człowieka, ale i dokonać zmiany w myśleniu całej społeczności*, [w:] *Wolontariat szansą rozwoju społecznego. Rekomendacje dla pracy socjalnej*, red. A. M. Kola, K. M. Wasilewska-Ostrowska, Toruń 2012.

Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku tom VII, Warszawa 2008.

Górecki M., *Idea, instytucjonalizacja i funkcje wolontariatu*, Warszawa 2013.

Kromolicka B., *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, Toruń 2005.

Kukowska M., *Przepis na wolontariat*, Warszawa 2015.

Kupisiewicz Cz., Kupisiewicz M., *Słownik pedagogiczny*, Warszawa 2009.

Miśkiewicz B., *Wstęp do badań historycznych*, Warszawa-Poznań 1985.

Nowacki T. W., Korabiowska- Nowacka K., Baraniak B., *Nowy słownik pedagogiki pracy*, Warszawa 2000.

Pawlak M., Serczyk J., *Podstawy badań historycznych*, Bydgoszcz 1999.

Sowiński A. J., *W poszukiwaniu ideału osobowości wolontariusza*, [w:] *Wolontariat w obszarze humanistycznych wyzwań opiekuńczych*, red. B. Kromolicka, Toruń 2005.

Topolski J., *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, Poznań 2008.

Artykuły w czasopismach

Chrapek J., *Dzielmy się miłością*, „Wychowawca” 2010/2.

Górecki M., *Wolontariat-idea, organizacja, doświadczenia*, „Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy” 2013.

Gumowska P., *Uczniowska pomoc*, „Dyrektor Szkoły” 2014/3.

Klimowicz A., *Kwestie Organizacyjne*, „Dyrektor Szkoły” 2014/3.

Kramkowska Jaszowska K., *Szkoła życia i człowieczeństwa*, „Wychowawca” 2010/2.

Marczyk I., *Wolontariat szkolny-krok po kroku*, „Wychowawca” 2010/2.

Michalak U., *Wolontariat młodzieżowy: program wychowawczy*, „Biblioteka w szkole” 2002/12.

Nowak K., *Metodologia oral history*, „Czasopismo Naukowe Kultura i Historia” 2011.

Strony internetowe

<https://szkolysalezjanskie.pl/index.php/wolontariat/> [dostęp 15.05.2019].

<https://szkolysalezjanskie.pl/index.php/o-nas-liceum-ogolnoksztalcacy/>, [dostęp 21.07.2019].

Aleksandra Czarnecka

Wolontariat uczniów w Zespole Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie

Celem artykułu było ukazanie działalności Koła Wolontariatu w Zespole Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie. Szkolni wolontariusze prowadzą zróżnicowaną działalność na rzecz pomocy drugiemu człowiekowi w potrzebie. Swoim zakresem obejmują zarówno pomoc dzieciom, młodzieży, dorosłym, osobom starszym, osobom potrzebującym, chorym, niepełnosprawnym, a także pomoc zwierzętom. Wolontariat ma charakter lokalny i ogólnopolski.

Słowa kluczowe: wolontariat, szkolne koło wolontariatu, Zespół Szkół Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie.

Voluntary service of Students in the School Complex of the Salesian Society in Szczecin

The purpose of the article is to show the activities of the Voluntary Circle in the School Complex of the Salesian Society in Szczecin. School volunteers conduct diverse activities to help other people in need. They range from helping children, teenagers, adults, the elderly, the needy, the sick, the disabled, and also helping animals. Volunteering is local and nationwide.

Keywords: Voluntary service, school voluntary circle, School Complex of the Salesian Society in Szczecin.

Translated by Kaszycka-Farbey Tetyana